

Smigane bezli 21.01.2005

opr: AgB 1506 0000 0000 5002 0244

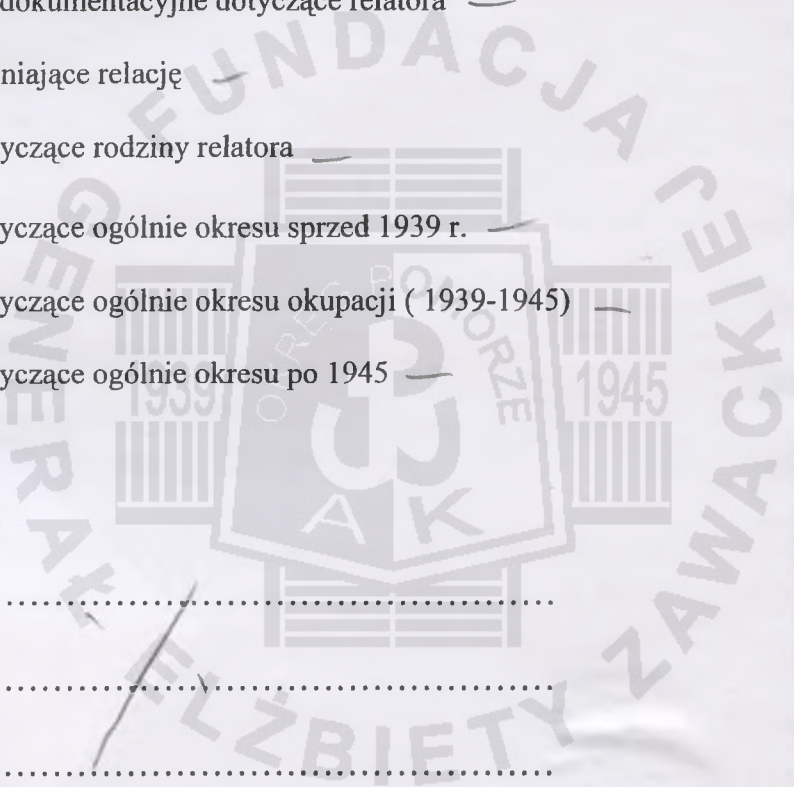

Lipno
WSKAK
#Grabowska Halina
ps. „Halszka”
zam. Warszewska
K:267/267 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

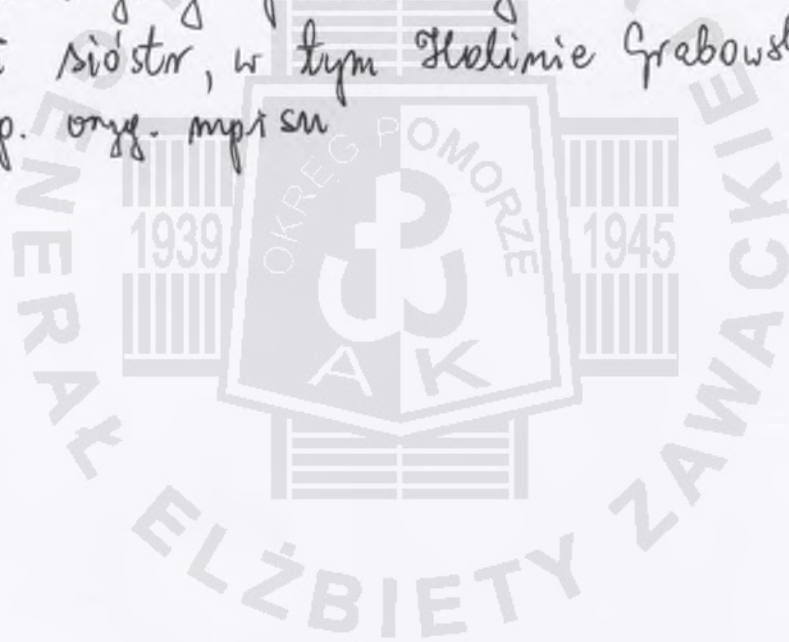
Grabowska Halima.....
J-S-267/267 Pom.....
Lipno AG WSK.....

- I./1. Relacja k. 5 s. 1-5
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —
- II. Materiały uzupełniające relację —
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —
- III./5. Inne —
- IV. Korespondencja
.....
.....
.....
- V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 9
- VI. Fotografie obzi ał i ikonografii

1/1. Delaja - Grabowska Helena

1. Delaja Agaty Grabowskiej i Warsińskiej o działalności kemp. Heleny Grabowskiej ze zbiorów Elżbiety Zawackiej, rękopis oryg. k. 1 s. 1
2. Delaja Stawomiry Warsińskiej z 15.05.1977 o Helenie Grabowskiej, kopia zapisu rozmowy, rękopis z Arch. E. Zawackiej, k. 1 s. 2
3. Delaja Agaty Grabowskiej o działalności sióstr, w tym Heleny Grabowskiej, kserokop. oryg. rękopisu k. 3 s. 3-5

Rel. 267/Pan Proba biogramu Lipny AKR

++

Grabowska Halina z męża Wacławem ps. "Helska"
ur. 1920 r. 3. VII, zamieszkała w Wyuczynie gm. Shepe
Kolejowa do 9 WK

W czasie wojny w pierwszej fazie pracowała w kopalni
Polańskości jako krawiec, następnie przez krótki
okres, była w swoim domu prowadziła wetelad krowicami,
a później jako biurolistka w Urzędzie Gminy Shepe.

W czasie pracowała Gminą powiatu Polańskości na 24 dniach
zmarła, od której nie miała żadnych kontaktów

W jej domu w Wyuczynie była kwatery KOZWi AKR
Była krawiec, krawczyca w 19 - r. - ^{gmina Sobociński}

Była krawiec, wyjechała do Torunia na Wacławów 11,
gdzie prowadziła różne papierozy, notary i biuro.

Współpracowała razem z mężem, Sobociński oraz siostrami
Klary, Agaty i Rezyzy.

Wykładała domowe biuro, dowodziła osobistymi z kasy państwa
Otrzymała jej ostatnim imieniem awerskowskiej ^{ur. 1920 r. 3. VII}

Była Grabowska z Shepe, zamieszkała obecnie
w Warszawie.

zamieszkała w Lipnie

Po wojnie wyjechała z mężem, miała 3 córki,
zmarła w maju 1975 r. w Lipnie.

Halina E Grabowska - rel. Agaty Grabowskiej
i p. Wacławowej

50/4 Lipno.

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
267/Pm
poz. 18-22 v
data wpływu

2

Dymyśliu 13. V 1977r.

+ O Halinie Grabowskiej nr. 3 VII 1922 v

imię p. Warsicka.

W jej domu w Dymyśliu była kwatery K.O. LwZ, AK.

Była kurierką najczęściej do Torunia na Kaszankę.

Udzielata pomocy Polakom w żywności, odzieży i środkach
sanitarno-higienicznych.

Pracowała wraz z innymi 3 siostrami Barbarą, Regius,

Klara i Agata, w org. pobliższej AK.

Składała się energicznie, przedsiębiorca i ofiarowa,
wielka patriotka, brata b. czynny udział w
pracy konspiracyjnej. To samo moje pośrednic
o jej siostrze Regiusie.

Po wojnie wydała zamąż, miała 3 córki. Mąż - żyje
jest dyr. Banku w Lipnie; zmarła po krótkiej
ciężkiej chorobie w maju 1975 v. w Lipnie.

Janomina Warsicka

Stwierdzam w zasadniczo podpis

J. Warsickiej 13. V 1977, Dymyśliu

Marnisko męża Warszewska ps "Kalarzka". III.

oryg. w terenie Grabowskiej
Agaty D: 268/268 Pom.
(Lipno)

ARCHIWUM
Elżbieta Zawadzka
poz. 267, 268, 269, 270 / Pom.
data wpływu 14 X 1977

Relacje Grabowskiej Agaty ur. 1925 r., zam. w czasie okupacji w Skępem pow. Lipno, a obecnie w Toruniu ul. Jagiellońska 21a m18 z działalności okupacyjnej Klary, Haliny i Agaty Grabowskich.

Siostry moje : Klara, Halina, i Regina należały do AK i
✓ DKzwiązane były w swej pracy konspiracyjnej z Marylą Sobocińską zam.
w Skępem- Wymyślin , a obecnie w Warszawie / Wesola ul. Starzyńskiego 11/
✓ BK oraz z Heleną Zasowską z Wymyślina /obecnie Głodek, zam. Bydgoszcz
Stary Rynek 1 /. Regina i Halina były łączniczkami i jeździły do
Torunia do pań, które one nazywały ciociami ,babciami /z Warszawskiej
6 czy 8/ .

Najstarsza siostra Klara ur. 1919 r. składała przysięgę AK
✓ BK przed Heleną Zasowską, w jej domu w roku 1942 /prawdopodobnie/
Z działalności Klary przypominam sobie takie fakty jak:

1. szycie opasek białe - czerwonych dla żołnierzy AK
2. zbieranie lekarstw i materiałów opatrunkowych dla przyszłego szpitala którego częścią w razie akcji zbrojnej miał być dom w którym zamieszkiwaliśmy. Lekarstwa Klara kupowała lub otrzymywała darmo z apteki Nerlewskiego w Skępem. /Pan Nerlewski sprzedając lekarstwa wiedział komu będą służyły./ Materiały opatrunkowe brała z drogerii drugiego Nerlewskiego, u którego Klara pracowała kilka lat jako ekspedientka ./Klara pracowała tylko w drogerii/
Lekarstw nazbierała pełną skrzynię objętości około 1 m³.

3. Otrzymywałam też od niej z drogerii wodę amoniakalną /wiele litrów/
✓ BK którą ja dostarczałam Marii ^{Napiórkowska} Napiórkowskiej /dawnej bibliotekaree z biblioteki parafialnej w Skępem / będącej łączniczką z grupami partyzanekimi przebywającymi w lesie.

Woda amoniakalna służyła im do polewania wejścia do bunkrów podziemnych ,aby psy gończe traciły tam trop .

✓ BK Maria Napiórkowska została wywieziona przez Jacht komando do Brodnicy i tam zamordowana nie zdradziwszy nikogo.

✓ BK Oprócz wody amoniakalnej dostarczałam Marii N. artykuły żywnościowe w niedużych kilogramowych ilościach.

4. Siostra moja Klara posyłała oficerom polskim /będących dla niej obcym paczki żywnościowe do oflagu .

Halina Grabowska / z męża Waruszevska / ur. 1922 r. zmarła w 1975r.
Ostatnie lata zam. Lipno Al. 1 Maja 22 m5.

W czasie wojny Halina najpierw pracowała u krawca Polanowskiego jako krawcowa, następnie sama w domu miała nały warsztat krawiecki przez krótki okres ,a potem pracowała w urzędzie gminnym w Skępem jako biuralistka . Podjęcie tej ostatniej pracy było uzgodnione z AK .

- 1. Halina szkoliła przyszłe pielęgniarki , które miały pracować w szpitalu który miał objąć również nasz dom.Szkoliła nas młodsze siostry ,oraz koleżanki nie należące do AK , mówiąc im że to tak na wypadek bitew w tej wojnie.

Halina nauczyła się robienia zastrzyków i zdobyła podstawową wiedzę o udzielaniu pierwszej pomocy w nagłych wypadkach i popularnych chorobach od doktora Zmysłonego zamieszkującego wtedy w Skępem , oraz na obozach PWK /Przysposobienie Wojskowe Kobiet /jeszcze przed wojną . / Dr. Zmysłony już nie żyje, żyje natomiast jego syn /

- 2. Halina była łączniczką i jako taka przewoziła różne papiery,rozkazy oraz broń.

Pamiętam taki przypadek,gdy któraś z nich przewiozła futerał od skrzypiec pełen rewolwerów,
Papiery przewoziły częste zaszyte w kołnierzu czy w pasku płaszcza, albo zaszyte gdzieś pod podszewką. Cienką bibułę obwodziła wełną i jako ozdobę /wówczas modną /miała przyszytą ,czy przypiętą do kołnierza płaszcza. Przeważnie jeździły pociągami .

- 3. Jako pracownik urzędu gminnego w Skępem zrobiła Halina wiele dobrego. Wykradała z kasy pancerniej burmistrza blankiety do dowodów osobistych , stemplowała je potrzebnyymi pieczętkami no i wynosiła je na zewnątrz Urzędu. Czyniła to w bardzo krótkim czasie ,gdy burmistrz otworzył już kasę pancerną i zostawiwszy ją otwartą wyszedł na krótką chwilę do innego pomieszczenia biurowego. Wtedy państwo Małkiewiczowie /Polacy którzy prowadzili w gminie księgowość i ehyba do dziś mieszkający w Skępem / stawali na zewnątrz drzwi prowadzących do gabinetu burmistrza , a Halinę wewnątrz zamknięta robiła co należało .

Halina również pilnie obserwowała kartotekę Polaków podczas wizyty gestapo w urzędzie gminnym . Choć z dala / około 2 -3 m / potrafiła wynioskować czyją kartotekę wyjmowane . W ten sposób zostało ostrzeżone -nych kilka osób przed aresztowaniem ,zwłaszcza w okresie przed wybuchem powstania w Warszawie .

- ✓ Np. dzięki niej nie był aresztowany Józef Drabiński ze Skępego , zamieszki obecnie w Warszawie .

Halina wydawała czasami w zastępstwie za p. Korykorę zezwolenia na ubój .Wydawała zawsze tych zezwoleń wielokrotnie więcej niż zezwalały na to niemieckie przepisy .
 Jako biuralistka Halina pracowała przy wydawaniu kartek żywnościowych.

Najmłodsza moja siostra Regina ^{z siostrami} ur. 1929 r. mieszka obecnie we Wrocławiu ul. Kościuszki 64 m 6 / z męża Czekotowska /
 W pracy konspiracyjnej współpracowała z siostrą Haliną i Marylą Sobocińską.

Przysięgę składała przed Marylą S. / w 1942 lub w 1943 roku. /
 Regina miała wtedy 14 - 15 lat i nie wyglądała podejrzanie. Ona najczęściej jeździła do Torunia dokąd zawoziła głównie różnego rodzaju bibułę zakonspirowaną naróżne wcześniej już opisane sposoby.
 Z innych schowków wykorzystywanych do przewożenia różnych materiałów Organizacji przypominała mi Regina takie jak termosy ,bibuła w paczkach tytoniu , latarkach kieszonkowych itp.

Jej wiek , dziecienny wygląd oraz niezła znajomość języka niemieckiego ogromnie ułatwiała przewożenie wiadomości i różnych materiałów.
 Sposoby unikania rewizji należało stosować różne w zależności od sytuacji jaka zaistniała w danej chwili.

Kiedys Regina uniknęła łapanki na dworcu kol. w Toruniu dzięki handlarzom , między które się wkręciła gdy zauważyła że dają żandarmom niemieckim łapówki. Chwyła szybko kosz z kurami w ten sposób w drugiej ręce przeniosła szczęśliwie teczkę wypchaną niebezpiecznym ładunkiem.
 Regina pracowała około jednego roku w sklepie z materiałami u Neskiego, gdzie w miarę swoich możliwości pomagała Polakom sprzedając bez punktów szczególnie kobietom ciężarnym tetkę i flanelę.

Siostra nasza Barbara nie była wtajemniczona w naszą pracę konspiracyjną, gdyż pracowała i mieszkała w Lipnie.

Ja natomiast , chociaż nie należałam do AK, gdyż byłam chora poważnie na tarczycę / choreba Basedowa / i uznana przez Niemców za niezdolną do pracy ,włączona byłam do pracy konspiracyjnej.

Poza opisanymi już wyżej kontaktami z Marią Napórkowską ,obsługiwałam wraz z matką 2 panów z kierownictwa AK którzy u nas mieszkali przez 3 tygodnie. Przynosiłam posiłki ugotowane przez matkę oraz spełniałam wszystkie niezbędne czynności związane z ich pobytem w kryjówce, której przez cały ten czas nie opuszczali.

Jeden z tych panów był w randze pułkownika , drugi majora.

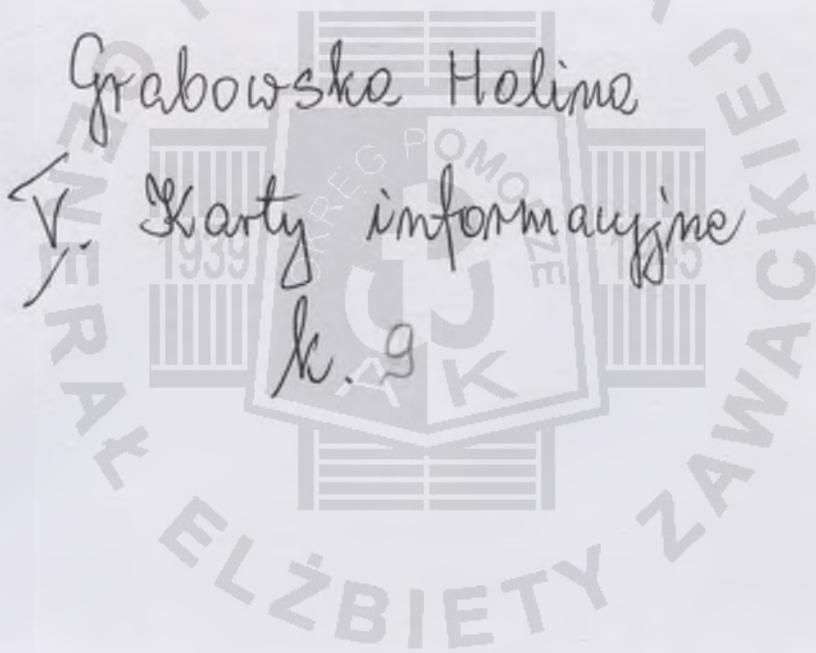
Własnoręcznie
 podpisu *Agata Grabowska*
 14 X 77r

T: W: 267/267 Pom.

Lipno

Grabowska Holina

✓ Karty informacyjne
k. 9

nr 267

lipiec¹

Grabowska Halina

Żołnierz WSK-AK grupy Skępe. Pracując w urzędzie gminnym w Skępem dostarczyła zagrożonym żołnierzom POZ grupy Skępe kilka opieczętowanych i podpisanych blankietów wymeldowania.

Rel. Władysław Drzewiecki, Skępe.

Rel. 267/Pol.

AK Lipiec
3

++ ~~Waniorowska Halina z d. Grabowska
ur. 3.7. 1922 r. - zamieszkała w Wykupitliu
pow. Lipiec, po wojnie wyjechała do Łodzi
i zamieszkała w Lipnie
była kierowniczką do Torunia na Warszawskiej
uczestniczyła w kursach Polaków w zymnie, odbyła
i wyjechała socjalno-higienicznych
pracowała razem z siostrami Barbos,
Reginą, Klara, Agata
szwagierka w 1975 r. w Lipnie
Rel. Agaty 193 Pol.~~

K

5.22.4.21

4

Pomorie

AK, WSK

Grabowska Halina p.m. Warszawska

"Kalszka"

Leon

1922 r.

urodz.

+ maj 1975 w Lipnie

źródła: AK Chyliński w Łużyce

Obrotowa KW. L dr. 227/E z dn. 24. XII 1944 r.
poz. 262.

Insp. Zylica WSK Tężeńskie

verte

K2

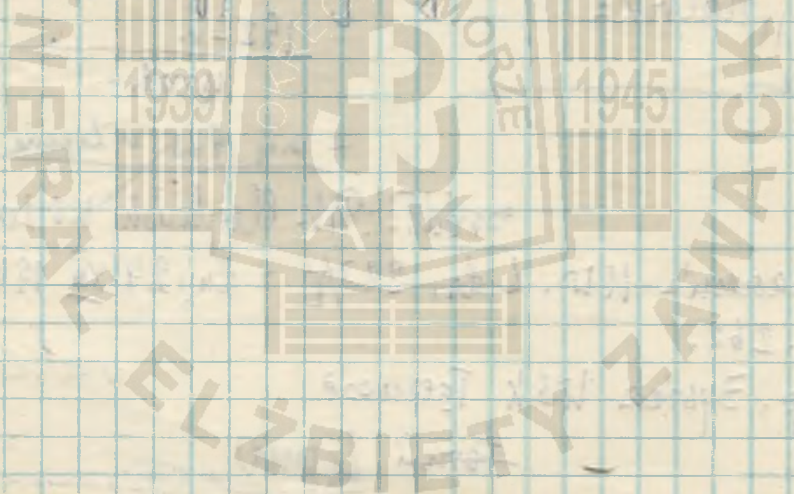
Lipno

MB.

reforma. usdru "Pyski" Sobocynskij, Maria 2. VIII 1926
Kra: Zsemiecka 19. S. K. na trasie por. Lapano - Wymy
W ich domu kwadratowa K. O. Chylnski gromadz.
Siedlca Bzenbany, Mary i Gunki.

1939

1945

1. 2. 267/Pow. PWTK AK.
3. Lipiec
4. ⁺⁺ Grabowska Haliwa 5. Grabowska
zauzycia warszawska
6. "Halszka" 7. Grabowska
8. Leon 1939 9. w. 3. 7. 1922r.
10. zom. v Lipnie do 11.
chwila i matenci
12. Relacje Warszawskiej Stawomiry

47348
K 100-03113

ortowal AK Stwiba sanitarnu (szkolnic
prelegniarech Toczniarka, pomoc ludnosci
ciwilnej opow)

Prof. Warsiekiuj Stawominy nr. 50/16 Lipno

W jej domu w Wygnyskimie Kwatce K.D. Lwz Ak
Kuwierka była składową najczystszy do Tomnie na
Darnawka (H. Podolska „Złot”) Udziałowa pomocy Polakom
żymnie - odzież, środki sanitarne.
Pracowała wraz z siostrami Barbara, Regina, Maria i
Agata i jejim Kolyanem.
Wielkiemu energii, przedsiwzięcia i ofiarna.
Wielka patriotka - tak jak i Regina.

Królowiecki
HSK

Arabskie Kaline

Indywidualne 4 stopniu, 2012 HSK.

Dotarcie kluczy dokumentów.

(m. Trójca, Proboski J., Remisli J.)

2da: Sprawy H. Drużewskiego, obla m.,

I biogramy/str 25, III oprec. s. 43, 47

h. 11-96

262 AK

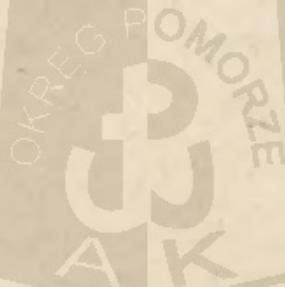
LIPNO 8

+ GRABOUSKA HALINA
zam. Wamszewska

w. 3. VII. 1922r.

"Kielnia"

1939

1945

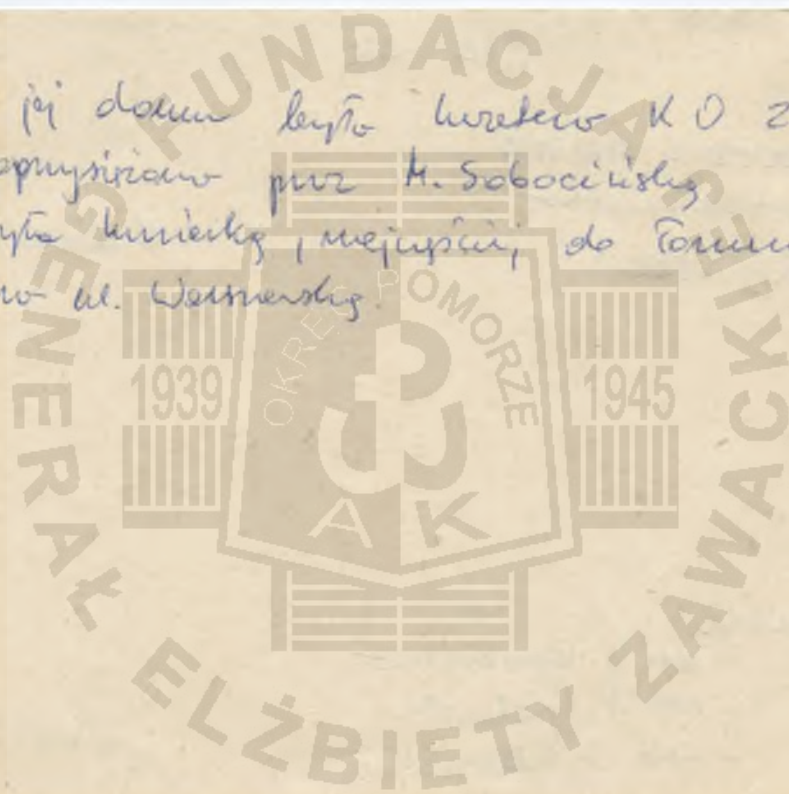
źródła:

- reż. H. Zasarski
- reż. A. Grabowski
- int. S. Wamszewska

verte

AM

U jej domu było mieszkanie K O 202-
zaprowadzono przez H. Sobocińskiego
Była kucyki, mejsca, do domu
na ul. Wasmersky.

Grabowska Halina

Lipno 3
A II

zob. Ziółkowski B., Polska
Podziemna na Kujawach...
Toruń 2008, s. 207

nr. IX '14

Grabowska Halina

